

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Svatoně (soudce zpravodaje), soudce Milana Hulmáka a soudkyně Daniely Zemanové o ústavní stížnosti stěžovatelky **A. A.**, zastoupené JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem, sídlem Mánesova 1175/48, Praha 2 – Vinohrady, proti usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. září 2025 č. j. 8 Azs 112/2025-64, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. května 2025 č. j. 19 Az 30/2024-44 a rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 16. září 2024 č. j. OAM-1239/BE-BE02-K03-2023, za účasti **Nejvyššího správního soudu, Městského soudu v Praze a Ministerstva vnitra ČR**, jako účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 4. září 2025 č. j. 8 Azs 112/2025-64, rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. května 2025 č. j. 19 Az 30/2024-44 a rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 16. září 2024 č. j. OAM-1239/BE-BE02-K03-2023, bylo porušeno základní právo stěžovatelky na lidskou důstojnost podle čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i zásada nenavracení zakotvená v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků.

II. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. září 2025 č. j. 8 Azs 112/2025-64, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. května 2025 č. j. 19 Az 30/2024-44 a rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 16. září 2024 č. j. OAM-1239/BE-BE02-K03-2023, se ruší.

Odůvodnění

I.

Vymezení věci a její procesní vývoj

1. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí vydaných v řízení o její opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Tvrdí, že jimi bylo porušeno její základní právo na ochranu před mučením a jiným nelidským zacházením podle čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 4 a čl. 19 odst. 2 Listiny základních práv EU (dále jen „Listina EU“); právo na život podle čl. 6 Listiny, čl. 2 Úmluvy a čl. 2 odst. 1 Listiny EU; právo na soudní ochranu a spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny; zásada nenavracení podle čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků; právo žen na rovnou ochranu před diskriminací podle čl. 1, čl. 2 c), d) a d), čl. 3 odst. 1 a čl. 5 písm. a) Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen a zásada týkající se nezbytných procesních postupů ve vztahu k žádostem o mezinárodní ochranu související s genderově podmíněným násilím vyplývající z čl. 59-61 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.

2. Stěžovatelka, státní příslušnice Ugandské republiky, poprvé požádala o udělení mezinárodní ochrany v České republice podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu) dne 13. 1. 2018 s odůvodněním, že se v Ugandě stala obětí únosu, mučení a znásilnění.

3. Ve správním řízení uvedla, že v Ugandě žila ve městě E., kde bylo v roce 2017 znásilněno a poté brutálně zavražděno mnoho žen. Byla zde členkou dobrovolnického Ženského klubu, který se zabýval upozorňováním na tyto vraždy a nečinnost státních orgánů při jejich vyšetřování a potírání. V době, kdy bylo každý měsíc zavražděno osm až deset žen, se členky klubu obrátily na policii, aby případy vyšetřila, ale neúspěšně. Situace vyvrcholila zavražděním jedné z členek Ženského klubu, která byla – stejně jako ostatní ženy – nejprve znásilněna a poté jí byla uříznuta hlava. Ostatní členky se znovu obrátily na policii, aby zahájila vyšetřování vražd, ta jim však opět nepomohla. Členky klubu poté zorganizovaly pokojnou demonstraci, jejímž účelem bylo upozornit na několikanásobné vraždy žen. Po své účasti na této akci byla stěžovatelka několikrát sledována po cestě domů z práce a poté, když ji vezl řidič místní taxislužby domů, zablokovalo jim cestu auto, z kterého vystoupili čtyři muži a unesli stěžovatelku na neznámé místo. Zavřeli ji na více než týden do temné místnosti bez světla, a ačkoliv měla většinu času zavázané oči, podle sluchu poznala, že byla v místnosti spolu s dalšími ženami. Pod pohružkou násilí byla stěžovatelka denně znásilňována, slyšela, jak jsou znásilňovány i ostatní ženy, a jedna byla dokonce zavražděna. Po nějaké době ji únoscí znovu posadili do auta, prosila o pomoc, neboť se bála, že ji zabijí. Únoscí ji vyhodili z auta na neznámém místě se zavázanýma očima, řekli jí, ať tam sedí, že se vrátí, a že pokud ji někdo najde, nesmí říct, co se jí stalo. Stěžovatelce se podařilo dostat domů, byla ošetřena v nemocnici a nahlásila útok na policii. Policie však její trestní oznámení nepřijala s tím, že stěžovatelka nemá dostatek důkazů. Policisté nevěřili, že není možné, aby nevěděla víc. Policisté také tvrdili, že byla u přítele a nechala svého ubytovatele, aby se mezitím staral o její děti. Stěžovatelka uvedla, že si myslí, že policie takto postupovala, neboť mohla být spojena s únoscí. Poté, co jí na policii nepomohli, začala se ještě víc bát svých únosců, neboť nemlčela o tom, co se jí stalo. Požádala proto o pomoc svou známou z trhu, ke které se i se svými dětmi přestěhovala. Později ze strachu o svůj život se rozhodla opustit Ugandu, z níž vycestovala v lednu 2018. Do doby odjezdu dostávala telefonáty, ze kterých byla vystrašena, a změnila proto telefonní číslo. V Ugandě zanechala své dva syny, neboť již neměla peníze na jejich cestu ze země.

4. Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) o její, v pořadí první, žádosti o mezinárodní ochranu rozhodnutím ze dne 8. 4. 2019 č. j. OAM-35/ZA-ZA12-K03-2018 rozhodlo tak, že stěžovatelce mezinárodní ochranu neudělilo.

5. Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové, který jí rozsudkem z 12. 6. 2020 č. j. 43 Az 9/2019-38 vyhověl a rozhodnutí ministerstva zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud dospěl k závěru, že ministerstvo nedostatečně zjistilo skutkový stav a zavázalo jej k provedení dalšího pohovoru se stěžovatelkou, při němž jí bude řádně přetlumočen protokol o prvním pohovoru a budou s ní probrány rozpory její výpovědi tak, aby se k nim mohla vyjádřit, popř. je objasnit. Dále uložil ministerstvu, aby se zabývalo důkazními návrhy stěžovatelky a opatřilo si více informací pro hodnocení situace stěžovatelky v zemi jejího původu, zejména s ohledem na postavení žen ve společnosti.

6. Po dalším řízení ministerstvo dne 31. 8. 2021 vydalo nové rozhodnutí č. j. OAM-35/ZA-ZA12-K03-R2-2018, kterým stěžovatelce opět neudělilo žádnou z forem mezinárodní ochrany. Ministerstvo shledalo tvrzení stěžovatelky jako nejasná a nevěrohodná a poukazovalo na nesrovnalosti v jejích výpovědích. K návrhu zástupkyně stěžovatelky, Organizace pro pomoc uprchlíkům, aby ministerstvo posuzovalo informace poskytnuté stěžovatelkou jako celek

a nepoužívalo potenciální odchylky v jejích výpovědích v její neprospěch, protože se stěžovatelka snaží na tyto zkušenosti a obavy zapomenout a trpí depresemi, ministerstvo uvedlo, že z výpovědi stěžovatelky vyplývá, že se nyní cítí již docela dobře a několik let již lékařskou péčí nevyhledala. Konstatovalo, že stěžovatelka byla do svého únosu schopná v Ugandě žít bez potíží a nebýt jediné a mimořádné události, zemi původu by nikdy neopustila. Závěr o neudělení mezinárodní ochrany ministerstvo opřelo o tři základní argumenty. Prvním je nejasný popis událostí ze strany stěžovatelky, druhým je skutečnost, že přestože fungování policie a systém ochrany práv v Ugandě je nedostatečný, nedosahuje roviny nečinnosti ze strany státních orgánů, a stěžovatelka tak měla využít další prostředky ochrany v zemi původu. Třetím argumentem je, že stěžovatelka měla využít možnost vnitřního přesídlení v rámci Ugandy, a nikoliv odjet do Evropy, kde musela „s jistým druhem potíží počítat“ (str. 17).

7. Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka žalobu, kterou Krajský soud v Ostravě rozsudkem dne 17. 1. 2022 č. j. 18 Az 39/2021 34 zamítl. Krajský soud posoudil jako nedůvodné námitky stěžovatelky týkající se nedostatků uskutečněných pohovorů v rámci správního řízení (nedostatečné tlumočení, neposkytnutí prostoru pro doplnění tvrzených skutečností a vysvětlení rozporů v jejích výpovědích). Soud dále uvedl, že se stěžovatelkou lze sice souhlasit v tom, že informace o zemi jejího původu dokumentují neutěšený stav v oblasti dodržování lidských práv a svobod, avšak tato situace postihuje převážnou část obyvatelstva Ugandy. Na případ stěžovatelky žádný důvod uvedený v § 12 písm. b) zákona o azylu nedopadá. Krajský soud dále zopakoval, že i přes nedostatky ve fungování výkonné moci z dostupných informací vyplývá, že bezpečnostní složky a policie nejsou zcela neschopné či nečinné. Poukázal dále na to, že poté, co v roce 2017 došlo v E. a jeho okolí k 28 útokům na ženy, které byly mučeny, znásilněny a poté zavražděny, byla těmto útokům věnována pozornost ze strany politiků a médií. Policie provedla několik zatčení a proběhlo soudní řízení, v nichž bylo několik osob obviněno z různých trestných činů. Soud dále konstatoval, že vzhledem k tomu, že stěžovatelka poté, co policie její trestní oznámení nepřijala, neučinila již žádné další kroky. Nevyužila tedy dostupných prostředků ochrany v zemi svého původu. Ztotožnil se také se závěrem ministerstva, že stěžovatelka měla své obavy z pronásledování řešit přestěhováním na jiné místo v zemi původu.

8. Kasační stížnost stěžovatelky proti tomuto rozsudku Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 28. 2. 2023 č. j. 8 Azs 23/2022-55 odmítl pro nepřijatelnost. Uvedl, že Krajský soud v Ostravě se řádně vypořádal s věrohodností výpovědi stěžovatelky, a shledal jako správné jeho závěry o možnosti vnitřního přesídlení a využití prostředků vnitrostátní ochrany.

9. Dne 7. 9. 2023 podala stěžovatelka opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany. Nově uvedla, že zjistila, že po ní v Ugandě pátrali neznámí muži, a že si myslí, že by to mohli být ti, kteří stáli za jejím únosem. Dále uvedla, že se dozvěděla, že došlo k zavraždění další členky Ženského klubu v E., která byla také unesena, a poté, co se jí podařilo utéct a ukrýt u rodičů, byla zavražděna. Tyto informace získala telefonicky od své adoptivní matky, která ji varovala, aby se do Ugandy nevracela.

10. Ministerstvo vnitra ústavní stížností napadeným rozhodnutím shledalo opakovanou žádost stěžovatelky nepřipustnou a řízení o udělení mezinárodní ochrany zastavilo. Nové skutečnosti nejsou podle ministerstva věrohodné a logické, když k pátrání neznámých osob po stěžovatelce mělo dojít po sedmi letech od jejího pobytu v zahraničí, a právě v době, kdy se hodlala vrátit do Ugandy. Ministerstvo opět dospělo k závěru, že stěžovatelka měla a má možnost obrátit se o pomoc policejních orgánů v Ugandě nebo změnit místo svého pobytu. Smrt členky Ženského klubu nelze věrohodně spojit s osobou stěžovatelky. Podle ministerstva policie případy zavražděných žen vyšetřila a stěžovatelce nic nebrání v tom, aby se usadila kdekoli v Ugandě. Ministerstvo dále konstatovalo, že od doby, kdy bylo rozhodováno o první žádosti stěžovatelky

o mezinárodní ochranu, nedošlo v Ugandě k žádné změně, která by mohla představovat novou skutečnost ve smyslu § 11a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, která by svědčila o tom, že stěžovatelka by mohla být vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu nebo by jí hrozila vážná újma podle § 14a tohoto zákona.

11. Žalobu stěžovatelky proti tomuto rozhodnutí Městský soud v Praze (dále též „městský soud“) zamítl ústavní stížností napadeným rozsudkem. Rozhodnutí ministerstva shledal jako správné. I podle městského soudu jsou nové skutečnosti uváděné stěžovatelkou nevěrohodné a nepředstavují relevantní skutečnosti z hlediska možnosti udělení mezinárodní ochrany. Konstatoval, že vzhledem k tomu, že stěžovatelka uvedla, že o činnosti Ženského klubu již nechce nic vědět, protože pak se jí vrací špatné vzpomínky, je zřejmé, že nebudou vznikat žádné nové důvody, které by pro ni znamenaly zvýšené riziko ze strany nepřátel Ženského klubu. Přestože situace v Ugandě se vyznačuje nerespektováním svobody projevu, násilím ze strany bezpečnostních složek, autokratizací státu a narušením nezávislosti soudnictví za současného nárůstu případů nuceného zmizení, nezákonného zabíjení politických oponentů, svévolného zadržování a dalšího porušování lidských práv ze strany ugandských bezpečnostních sil, stěžovatelky se podle městského soudu taková ohrožení netýkají, neboť se po návratu nijak politicky angažovat nehodlá. Od doby podání první žádosti o mezinárodní ochranu se sice situace v oblasti lidských práv nezměnila, jediný incident, který stěžovatelka zažila, souvisel s její aktivitou v Ženském klubu, v němž se již dále nechce angažovat. Situace v oblasti lidských práv v Ugandě je sice problematická, situace žen však nedosahuje takové úrovně jako v Afghánistánu. Závěrem soud poukazuje na aktivitu Justice for her z února 2024 organizované UN Women, která podtrhuje kolektivní závazek posílit v Ugandě právní rámec zohledňující genderové aspekty.

12. Kasační stížnost stěžovatelky Nejvyšší správní soud napadeným rozsudkem odmítl pro nepřijatelnost. Dospěl k závěru, že ministerstvo i městský soud správně a v souladu s jeho judikaturou posoudily opakovanou žádost stěžovatelky o mezinárodní ochranu jako nepřipustnou.

13. Usnesením ze dne 22. 10. 2025 sp. zn. III. ÚS 3045/25 Ústavní soud odložil vykonatelnost napadených rozhodnutí do právní moci rozhodnutí o ústavní stížnosti.

II.

Argumentace stěžovatelky a vyjádření k ní

14. Stěžovatelka v ústavní stížnosti nejprve uvádí, že ministerstvo ani správní soudy při posuzování její první i opakované žádosti o mezinárodní ochranu nezpochybnily, že stěžovatelka byla v zemi původu obětí špatného zacházení formou zadržování, únosu, mučení a znásilňování ze strany neznámých osob po dobu několika dnů. Její námitky lze dále shrnout do několika oblastí: nedostatečně pečlivé hodnocení věrohodnosti tvrzení stěžovatelky a nezohlednění jejího zranitelného postavení, nesouhlas s argumentem o dostupnosti vnitrostátní ochrany a s možností vnitřního přesídlení.

15. V prvním okruhu námitek stěžovatelka uvádí, že ministerstvo a soudy v řízení postupovaly formalisticky, a nikoliv s dostatečnou péčí, aby ve věci odstranily veškeré pochybnosti, a zejména řízení nijak procesně nepřizpůsobily s ohledem na zranitelnost stěžovatelky a prožitě trauma. Namítá, že v jejím případě nebyly respektovány základní procesní principy a záruky řízení o mezinárodní ochraně vyplývající z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) a Soudního dvora EU (dále jen „SDEU“).

16. Stěžovatelka dále poukazuje na to, že z judikatury ESLP plyne, že za skupinu, která je systematicky vystavena špatnému zacházení, a na kterou dopadá ochrana čl. 3 Úmluvy,

lze považovat i ženy, resp. ženy veřejně protestující za práva žen. Obdobný závěr nedávno zaujal i SDEU (rozsudek ze dne 16. 1. 2024 ve věci C-621/21, *WS v Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, a zde dne 4. 10. 2014, ve spojených věcech C-608/22 and C-609/22, *AH, FN v Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*). Stěžovatelka má za to, že v důsledku alarmujících údajů o počtech genderově podmíněného násilí a naprosto nedostatečné ochrany žen je na Ugandu možné vztáhnout závěr SDEU, že za určitých podmínek, kdy téměř všechny ženy čelí pronásledování, není vyžadováno další individuální posouzení.

17. Stěžovatelka dále především poukazuje na skutečnost, že celé řízení nebylo žádným způsobem procesně uzpůsobeno skutečnosti, že je osobou ve zranitelné situaci ve smyslu § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu a čl. 20 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (kvalifikační směrnice). Stěžovatelka v minulosti prožila únos, mučení a znásilnění, tedy formy závažného genderově podmíněného násilí, a takové prožité násilí má dlouhodobé psychické a sociální důsledky, které významně ovlivňují schopnost oběti zpracovávat trauma a racionálně vypovídat ve správním řízení.

18. Stěžovatelka v této souvislosti upozorňuje také na závazek, aby se ženami jako žadatelkami o azyl bylo zacházeno rovně, s respektem a důstojně po celou dobu azylového řízení, vyplývající z Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, a s ohledem na specifické překážky, které ženy při popisování utrpení často pocítují (např. trauma, stud či kulturní tabu), jak je zdůrazněno v Obecném doporučení č. 32 Výboru OSN pro odstranění všech forem diskriminace žen. Obdobné principy zakotvuje též Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí. Přestože Česká republika tuto úmluvu dosud neratifikovala, členskou stranou úmluvy je EU a v souladu s judikaturou SDEU je třeba povinnosti plynoucí z unijního práva v oblasti Společného evropského azylového systému interpretovat i ve vztahu k těm členským státům, které tuto úmluvu dosud neratifikovaly.

19. V případě stěžovatelky nebyly výše uvedené principy dodrženy. Azylový příběh stěžovatelky ministerstvo a soudy neposuzovaly s náležitou citlivostí. Nedostatky, které se projevíly v prvním řízení o její žádosti (přítomnost nekvalifikované tlumočnice, nepřiměřená sedmihodinová délka pohovoru, absence zpětné kontroly protokolu o pohovoru a neposkytnutí jakékoli psychologické podpory), měly vliv i na řízení o opakované žádosti stěžovatelky. Ministerstvo následně opět vyhodnotilo výpověď stěžovatelky jako částečně nevěrohodnou, aniž by ve svém rozhodnutí provedlo řádné hodnocení věrohodnosti jednotlivých tvrzení stěžovatelky v souladu s indikátory věrohodnosti, zohlednilo její zranitelnost a zásadu vykládat případné pochybnosti ve prospěch stěžovatelky. V návaznosti na tato tvrzená pochybení má stěžovatelka za to, že by Ústavní soud měl posuzovat azylové řízení stěžovatelky jako jeden celek, a tedy zohlednit i nedostatky, kterými bylo stíženo první řízení, neboť přímo ovlivnily i způsob posuzování její opakované žádosti.

20. Další okruh námitek stěžovatelky se týká nedostatečného posouzení reálné dostupnosti vnitřní ochrany. Stěžovatelka má za to, že kumulativní výsledek obou řízení vede k porušení zásady non-refoulement. Zdůrazňuje, že při hodnocení rizika hrozícího pronásledování nebo vážné újmy hraje zásadní roli to, že stěžovatelka se již v minulosti stala obětí závažného sexuálního násilí. Z dostupných zpráv přitom vyplývá, že v Ugandě přetrvává vysoká míra genderově podmíněného násilí a státní orgány nejsou schopny zajistit ženám účinnou ochranu. Dostupnost vnitrostátní ochrany nelze dovozovat pouze na základě zjištění, že vraždám v regionu, kde žila stěžovatelka, byla věnována mediální a politická pozornost a policie některé vraždy vyšetřovala.

21. Poslední okruh námitek stěžovatelky se týká argumentu možnosti vnitřního přesídlení. Stěžovatelka poukazuje na to, že pouze z toho, že během pár týdnů před svým odjezdem z Ugandy nečelila žádným problémům, nelze bez dalšího dovozovat, že vnitřní přesídlení může být dlouhodobým řešením její situace. Toto platí tím spíše v případě, kdy neznámí muži dokázali zjistit adresu jejího dřívějšího bydliště po několika letech od jejího únosu. Nelze tedy vyloučit, že by stejně tak mohli stěžovatelku najít i na jiném místě. Stěžovatelka také upozorňuje na to, že právě s ohledem na míru prevalence násilí na ženách v Ugandě se jeví jako pravděpodobné, že by mohla takovému násilí být vystavena i v jiné části země, což by jen prohloubilo její trauma a míru dosud prožitého utrpení. Výše uvedené argumenty podle stěžovatelky zpochybňují možnost vnitřního přesídlení a dostupnosti ochrany, o které správní orgán i soudy své závěry opřely, aniž by unesly důkazní břemeno ohledně účinnosti těchto řešení.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

22. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

IV.

Průběh řízení před Ústavním soudem

23. Ústavní soud vyzval účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

24. Ministerstvo ve vyjádření stručně konstatovalo, že popírá oprávněnost ústavní stížnosti, neboť napadená rozhodnutí byla vydána v souladu s právními předpisy a žádný z rozhodujících orgánů se nedopustil vytýkaných vad.

25. Městský soud v Praze se vyjádřil především k námitce stěžovatelky týkající se nezohlednění jejího postavení zranitelné osoby. Uvedl, že mu není zřejmé, jakým způsobem se zranitelnost stěžovatelky projevuje a jaký mohla mít vliv na její tvrzení v rámci řízení o opakované žádosti. Stěžovatelka neuváděla, že by její stav vyžadoval psychologickou či psychiatrickou péči či že by jí byla diagnostikována posttraumatická stresová porucha. Při jednání stěžovatelka sice sama začala popisovat svůj traumatický zážitek při únosu, nečinila tak však na dotaz soudu, přičemž podrobnosti jejího únosu ani nebyly relevantní pro přezkum usnesení o její opakované žádosti. Soud tak neshledal prostor pro přijetí nějakých zvláštních opatření pro řízení před soudem z důvodu zranitelnosti stěžovatelky. Na případné potřeby stěžovatelky neupozornila ani její právní zástupkyně. Městský soud se dále vymezil vůči srovnávání situace žen v Ugandě a v Afghánistánu a zopakoval, že v Ugandě je sice dodržování zákonů problematické, nelze však shledat, že by stát násilí na ženách podporoval a neposkytoval jim ochranu.

26. Nejvyšší správní soud vyjádření věnuje pouze tomu, že předmětem posouzení z jeho strany bylo, zda stěžovatelka v opakované žádosti uvedla relevantní nové skutečnosti. Uvádí, že pokud stěžovatelka nyní požaduje, aby Ústavní soud posuzoval její azylové řízení jako celek, snaží se tím pouze překonat důsledky tehdejší procesní volby svého právního zástupce nepodat ústavní stížnost již v prvním řízení ve stěžovatelčině věci. Správní soudy však nemají žádný výrokový potenciál k tomu, jak zrušit rozhodnutí o původní žádosti o mezinárodní ochranu.

27. Ústavní soud zaslal vyjádření stěžovatelce k replice. V ní stěžovatelka k vyjádření Nejvyššího správního soudu zdůrazňuje, že se nedomáhá zrušení rozhodnutí vydaných v řízení o její první žádosti o mezinárodní ochranu. Na pochybení, k nimž došlo v řízení o první žádosti, v ústavní stížnosti poukazovala především pro dokreslení kontextu celého jejího případu, přičemž při posuzování opakované žádosti je nutné přihlídnout také k řízení o původní žádosti, a teprve poté posoudit nové skutečnosti a důkazy při rozhodování o udělení mezinárodní ochrany.

28. K vyjádření městského soudu stěžovatelka uvádí, že posouzení zranitelnosti žadatele o mezinárodní ochranu a případné potřeby speciálních procesních záruk je v souladu s § 10 odst. 4 zákona o azylu primárně úkolem ministerstva. Posouzení zranitelnosti žadatele není podmíněno tím, zda žadatel svou zranitelnost výslovně namítne, ani tím, zda předloží formální lékařskou diagnózu. Zranitelnost se neprojevuje pouze prostřednictvím diagnózy, ale může vyplývat i z celkového životního příběhu žadatele, jeho zkušeností se špatným zacházením, dlouhodobého stresu spojeného s migrační zkušeností. Identifikace zranitelné osoby je povinností správních orgánů. Stěžovatelka přitom již v řízení o své první žádosti uvedla skutečnosti, které objektivně nasvědčovaly její zranitelnosti. Stěžovatelka dále ohradila proti tomu, že by v ústavní stížnosti tvrdila, že situaci žen v Ugandě lze srovnávat se situací žen v Afghánistánu. Tvrdila pouze to, že informace o zemi jejího původu naznačují, že v Ugandě je obecný problém s účinností vnitrostátní ochrany.

29. Ve smyslu § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo lze očekávat další objasnění věci.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

V. A. Posouzení zranitelného postavení stěžovatelky

30. Ústavní soud se zabýval námitkou stěžovatelky, že v posuzovaném řízení nebylo zohledněno postavení stěžovatelky jako zranitelné osoby. Tuto námitku shledal důvodnou.

31. Identifikace zranitelnosti žadatelů je nedílnou součástí řízení o udělení mezinárodní ochrany. Jejím účelem je určit, zda jsou žadatelé zranitelnými osobami, a pokud ano, tak zajistit, aby jim byla poskytnuta adekvátní podpora po celou dobu azylového řízení včetně soudního přezkumu. Povinnost poskytnout podporu zranitelnému žadateli má ministerstvo kdykoliv během řízení o udělení mezinárodní ochrany, pokud vznikne v jeho průběhu její potřeba (10 odst. 4, ve znění účinném do 11. 6. 2026), tedy i v řízení o opakované žádosti. Zákon o azylu také charakterizuje pojem zranitelných osob, mezi něž výslovně zahrnuje také oběti mučení, znásilnění či podrobení jiným vážným formám psychického, fyzického či sexuálního násilí [§ 2 odst. 1 písm. i]. Posouzení stěžovatelky jako zranitelné osoby bylo jednou z nezbytných otázek, jimiž se ministerstvo a soudy měly z moci úřední zabývat. Tato povinnost představuje zákonný nástroj k ochraně zásady rovnosti a zákazu diskriminace podle čl. 1 a 3 odst. 1 Listiny, ochrany lidské důstojnosti ve smyslu čl. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny, zákazu mučení a krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení podle čl. 7 odst. 2 Listiny, ochrany soukromého života podle čl. 10 odst. 2 Listiny a práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Postup v řízení o udělení mezinárodní ochrany musí být v souladu s ústavněprávními principy, principy vyplývajícími z mezinárodních závazků, především z Úmluvy o právním postavení uprchlíků, a závazky vyplývajícími z našeho členství v EU. Přestože skutečnost, že žadatel spadá do kategorie zranitelných osob, sama o sobě nepředstavuje automatický nárok na zvláštní prostředky ochrany, je nutné v každém případě pečlivě posoudit potřebnost podpory.

32. Určení, zda se žadatelé nacházejí ve zranitelném postavení, může být klíčovým faktorem celého řízení, neboť povaha zranitelnosti má přímý dopad na obsah a formu jejich tvrzení, schopnost vyličit azylový příběh a reagovat na otázky v rámci pohovoru. Jak konstatoval Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 425/16: „V řízení o mezinárodní ochraně je pro žadatele v sázce skutečně hodně a jejich zvláštní zranitelnost vyžaduje ze strany všech orgánů posuzujících tyto žádosti citlivý a opatrný přístup.“ (bod 32). Při posuzování věrohodnosti tvrzení žadatele je třeba vzít v potaz celou řadu skutečností, které jsou obecně shrnuty pod tzv. ukazatele věrohodnosti. Patří mezi ně jednak vnitřní věrohodnost (dostatečná podrobnost a konkrétnost, jakož i konzistentnost tvrzení), jednak vnější věrohodnost (soulad tvrzení s informacemi o zemi původu, známými skutečnostmi a dalšími důkazy shromážděnými rozhodujícím orgánem), a dále individuální faktory a okolnosti, mezi které patří také trauma, kulturní kontext či pohlaví. Při hodnocení věrohodnosti je přitom třeba přistupovat bez předsudků a stereotypů (čl. 4 kvalifikační směrnice; viz také Praktická příručka úřadu EASO: Posuzování důkazů, Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu, 2015, str. 10 a násl; od 19. ledna 2022 se Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO) stal Agenturou Evropské unie pro otázky azylu (EUAA). Veškeré odkazy na EASO, produkty EASO a orgány EASO je třeba chápat jako odkazy na EUAA; aktuální příručka EUAA z března 2026 dostupná zde: <https://share.google/v1ObjQldMerAtCU6K>). Z těchto ukazatelů vychází také Nejvyšší správní soud ve své rozhodovací praxi (viz např. rozsudek č. j. 5 Azs 256/2023-65, body 16 a 17).

33. Z judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu vyplývá, že v případech, kdy žadatelé prožili znásilnění či jiné sexuální násilí, je třeba k nim přistupovat citlivě a s podporou, a nelze jim klást k tíži, pokud se v důsledku traumatických zkušeností zdráhají uvést všechny podrobnosti své výpovědi. Smyslem všech výše uvedených principů upravujících postavení zranitelných osob v řízení o mezinárodní ochraně je, aby jejich ochrana byla účinná, a nikoliv pouze výsledkem formálního posouzení. Uvedené principy však ministerstvo a správní soudy v posuzovaném řízení nenaplnily.

34. V nyní posuzovaném řízení o opakované žádosti stěžovatelky měly ministerstvo i správní soudy zohlednit zranitelné postavení stěžovatelky a jeho vliv na posouzení věrohodnosti jejích nových tvrzení v kontextu s tvrzeními původními, a to bez ohledu na to, že z (jakýchkoli) důvodů tyto skutečnosti nebyly v řízení o první žádosti zohledněny. Nelze totiž souhlasit s tezí, že pokud by snad v původním řízení (jehož závěry nyní Ústavní soud samozřejmě přezkoumat nemůže), nebyla zranitelnost stěžovatelky vzata v potaz, nesmí již jen proto být vzata v potaz ani v řízení o opakované žádosti.

35. Ze správního spisu vyplývá, že stěžovatelka v pohovoru k opakované žádosti konaném dne 18. 6. 2024 vícekrát poukazovala na trauma, které jí působí vzpomínání na události spojené s jejím únosem a znásilňováním. Uvedla mimo jiné, že právě z tohoto důvodu jí její adoptivní matka při sdělování informací o návštěvě neznámých mužů a další vraždě členky Ženského klubu nechtěla stresovat, a proto jí neřekla veškeré podrobnosti. Sama stěžovatelka pak zdůrazňovala, že se na fungování Ženského klubu již nechce ptát a nechce o něm přemýšlet, protože se jí pak vrací špatné vzpomínky a má z toho velmi těžkou hlavu (str. 2 rozhodnutí ministerstva). Ministerstvo na tato sdělení stěžovatelky nereagovalo a její zranitelností se nijak nezabývalo. Postavení zranitelné osoby neznámá, že žadatel nemusí odpovídat na otázky související s důvody, pro které podal žádost o mezinárodní ochranu. Žadatel je naopak povinen s ministerstvem spolupracovat, avšak postavení zranitelné osoby zakládá zvláštní procesní záruky, které např. průběh výpovědi ulehčí. Městský soud ale v odůvodnění napadeného rozhodnutí poukazy stěžovatelky na dopad traumatu na schopnost vzpomenout si a popsat podrobnosti vyložil v její neprospěch při posuzování důvodnosti její opakované žádosti. Konstatoval, že pokud stěžovatelka uvádí, že o činnosti Ženského klubu, detailech týkajících se únosu a zavraždění další

ženy nechce již nic vědět, nechce o tom ani přemýšlet, neboť se jí pak vrací špatné vzpomínky, je zřejmé, že jí žádné problémy související s aktivitou Ženského klubu nehrozí. Dospěl tak k závěru, že nebudou tedy vznikat žádné nové důvody, které by pro ni znamenaly zvýšené riziko pronásledování nebo vážné újmy. Nejvyšší správní soud se zranitelným postavením stěžovatelky nezabýval.

36. Takové hodnocení ze strany správních orgánů a krajského soudu je v rozporu s výše uvedenými zásadami hodnocení zranitelnosti a jejího zohlednění v řízení o udělení mezinárodní ochrany. Posouzení zranitelnosti nemůže spočívat pouze na existenci lékařem stanovené diagnózy, jak se domnívá městský soud. Dopady traumatu se projevují v řadě ohledů jako např. úzkost, strach, bezmoc, stud včetně emočních bloků a výpadků paměti či vyhýbání se detailům. Stěžovatelka přitom přímo na tyto skutečnosti v řízení o své opakované žádosti upozornila, ministerstvo a správní soudy je však buď nesprávně vyhodnotily, či dokonce ignorovaly. Bylo přitom jejich povinností, aby okolnosti související se zranitelností stěžovatelky vzaly v řízení v potaz, přizpůsobily jim vedení pohovoru, případné mezery v detailech její výpovědi a rozpory hodnotily s ohledem na prožité trauma

37. Ministerstvo a správní soudy tudíž v posuzovaném řízení ústavně pochybily, když nevěnovaly dostatečnou pozornost zranitelnosti stěžovatelky a žádným způsobem ji v řízení nezohlednily. Porušily tím základní právo stěžovatelky na lidskou důstojnost (čl. 10 odst. 1 Listiny) a spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny).

V. B. Posouzení důvodnosti opakované žádost o udělení mezinárodní ochrany

a) Obecná východiska

38. Institut opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany vychází z uznání, že mohou nastat důvody, pro které bude žadatel potřebovat podat novou žádost po negativním rozhodnutí. Možnost podání následné žádosti je klíčová pro dodržování zásady non-refoulement, tedy zásady nenavrácení, jejíž podstatou je zákaz státu navrátit cizince do jiného státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo osobní svoboda na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků vyhlášené pod č. 208/1993 Sb.), resp. v němž by mu hrozilo, že bude porušeno jeho právo na život (čl. 2 Úmluvy) nebo že bude vystaven mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 Úmluvy, čl. 3 Úmluvy proti mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, vyhlášené pod č. 143/1988 Sb., viz též např. nálezy sp. zn. III. ÚS 665/11, bod 43).

39. Podle § 11a zákona o azylu je opakovaná žádost o udělení mezinárodní ochrany přípustná za předpokladu, že se objevily nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez vlastního zavinění cizince předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení a svědčí o tom, že by cizinec mohl být vystaven pronásledování nebo že mu hrozí vážná újma. Ústavní soud k opakované žádosti uvádí, že jejím hlavním účelem je postihnout případy, kdy se objeví takové závažné skutečnosti, které by mohly ovlivnit postavení žadatele (viz např. usnesení sp. zn. I. ÚS 2407/24, bod 13). Jde zpravidla o skutečnosti, které nastaly během času, zejména změna situace v zemi původu nebo změna poměrů ve vztahu k osobě žadatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Azs 5/2009-65).

40. V souladu s čl. 40 odst. 3 směrnice o azylovém řízení je jádrem posuzování opakované žádosti hodnocení toho, zda jsou v ní uvedeny nové důvody a zda tyto důvody mohou významně zvýšit

pravděpodobnost uznání žadatele za osobu požívající mezinárodní ochrany. Nové prvky následně žádosti jsou ze své podstaty prezentovány v kontextu dřívější žádosti. Při jejich posuzování je třeba vždy pečlivě posoudit riziko pronásledování nebo vážné újmy, které se v něm uvádí, resp. posoudit, zda nový prvek může mít vliv na dříve učiněné posouzení rizika v případě návratu do země původu. Stačí přitom, aby nový prvek byl potenciálně způsobilý změnit závěr předchozího rozhodnutí. Rozhodující orgán by si měl klást otázky, zda nové prvky jsou spojeny s existujícími podstatnými skutečnostmi či samy představují novou podstatnou skutečnost, zda jsou důležité a mají přímý nebo nepřímý dopad na posouzení rizika v případě návratu do země původu a zda je nový prvek věrohodný nebo přesvědčivý. Při posouzení toho, zda jsou obavy žadatele opodstatněné, musí být vždy dodržována zásada nenavrácení. Směrnice o azylovém řízení současně uznává, že mohou existovat objektivní nebo subjektivní situace, kdy žadatel nemůže bez svého zavinění předložit některé prvky svého případu (čl. 40 odst. 4). Podle průvodce Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) po následných (opakovaných) žádostech mezi takové situace patří například obtížnost získání důkazů, psychický stav žadatelů, trauma či zranitelnost, jakož i sexuálně a genderově podmíněné důvody [viz Practical Guide on Subsequent Applications, European Asylum Support Office, EASO, 2011, str. 26-31; od 19. ledna 2022 se Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu (EASO) stal Agenturou Evropské unie pro otázky azylu (EUAA). Veškeré odkazy na EASO, produkty EASO a orgány EASO je třeba chápat jako odkazy na EUAA; aktuální příručka EUAA z března 2026 dostupná zde: <https://share.google/v1ObJQldMerAtCU6KJ>].

41. Stejně jako u původní žádosti je třeba, aby posouzení nových skutečností či zjištění předložených v opakované žádosti bylo provedeno s ohledem na všechny relevantní individuální okolnosti a obecné informace dostupné orgánům zodpovědným za rozhodnutí o přípustnosti žádosti. Příslušné podklady je třeba posoudit ve spolupráci se žadatelem, a to i v situaci, kdy nelze ověřit jejich pravost či objektivně ověřit zdroj (čl. 4 odst. 3 kvalifikační směrnice, srov. též rozsudek SDEU ze dne 10. 6. 2021 ve věci C-921/19, *LH v Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, bod 60-61.) Důkazní břemeno je rozloženo mezi žadatele a správní orgán, přičemž žadatel musí v maximální možné míře uvést veškeré informace pro podložení svých tvrzení, správní orgán má pak povinnost použít veškeré prostředky, které má k dispozici, k zajištění adekvátních důkazů pro hodnocení žádosti včetně těch, které svědčí ve prospěch žadatele (čl. 4 odst. 1 kvalifikační směrnice, viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Azs 66/2008-70). Nejvyšší správní soud v tomto směru ve své judikatuře upřesňuje, že není povinností žadatele o mezinárodní ochranu, aby důvody pro podání žádosti podepřel jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Azs 42/2022-32, bod 10 a tam uvedenou judikaturu). Informace o zemi původu použité v řízení o mezinárodní ochraně musí být přitom v maximální možné míře relevantní, důvěryhodné, vyvážené, aktuální a ověřené z různých zdrojů, transparentní a dohledatelné (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Azs 55/2008-71 č. j. 1 Azs 105/2008-81, bod 16).

b) Aplikace obecných principů na posuzovaný případ

42. Ústavní soud shledal jako důvodnou námitku stěžovatelky, že nově uváděné skutečnosti jak ve vztahu k její osobě, tak k situaci v zemi původu, nebyly v řízení o její opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany řádně a pečlivě zohledněny.

43. Stěžovatelka v žádosti jako novou skutečnost jednak uvedla, že z informací od své adoptivní matky zjistila, že po ní v nedávné době pátrali neznámí muži, kteří se na ní vyptávali u její adoptivní matky, u níž se před odjezdem ze země schovávala. Vzhledem k tomu, že už jednou byla obětí

únosu, obává se, že by se mohl opakovat. Jako další novou skutečnost stěžovatelka předložila informaci, že byla zavražděna další členka Ženského klubu v E. Její adoptivní matka ji proto varovala, aby se do Ugandy nevracela. Podle stěžovatelky tyto skutečnosti svědčí o stálé existenci pronásledování či vážné újmy, která jí v případě návratu hrozí.

44. Během řízení před městským soudem stěžovatelka dále dokládala informace o špatné situaci v Ugandě ohledně postavení žen a neefektivitě záruk ochrany lidských práv. Předložila údaje statistického úřadu v Ugandě, že 95 procent žen zažilo od svých 15 let fyzické nebo sexuální násilí, případně obojí (Uganda Bureau of Statistics 2021: National Survey on Violence in Uganda – Module 1, Violence Against Women and Girls) a údaje o počtu obětí genderově podmíněného násilí ze serveru newsroom.amref.org. Dále předložila zprávu Ministerstva zahraničních věcí USA za rok 2023 o dodržování lidských práv v Ugandě, zprávy ze serverů [aljazeera.com](https://www.aljazeera.com) a [blogs.dw.com](https://www.blogs.dw.com) informující o pasivním přístupu státu po masových vraždách žen v E., odborné články popisující autokratizaci státu, narušení nezávislosti justice a činnosti policejních orgánů, zprávy Human Rights Watch a Amnesty International vypovídající o represí ze strany státu vůči protestujícím, nucených zmizení v Ugandě, bití, únosech, svévolnému zadržování oponentů a dalším porušování lidských práv ze strany ugandských bezpečnostních sil. Uvedla také, že v srpnu 2023 Uganda uzavřela na svém území Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva.

45. Způsob, jakým se ministerstvo a správní soudy vypořádaly s důvody opakované žádosti stěžovatelky a možným rizikem pronásledování či jiné vážné újmy v zemi původu, je v rozporu s výše uvedenými požadavky na posuzování opakovaných žádostí o mezinárodní ochranu. Závěr o tom, že stěžovatelkou uváděné nové skutečnosti nejsou důvodem pro meritorní posouzení opakované žádosti, ministerstvo a správní soudy učinily na základě nedostatečného zjišťování a hodnocení informací o zemi původu. V řízení o opakované žádosti vycházely z hodnocení učiněného v řízení o první žádosti stěžovatelky, aniž by dostatečně zhodnotily nové okolnosti.

46. Kromě rozhodnutí vydaných v původním řízení ministerstvo při posuzování změny poměrů v Ugandě, vycházelo pouze ze dvou zdrojů, a to ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA a informací svého Odboru azylové a migrační politiky. Pokud pak městský soud odmítl zabývat se dalšími podklady o zemi původu předloženými stěžovatelkou s odůvodněním, že jde o informace předcházející prvnímu rozhodnutí či je na internetu nedohledal, měl vyvinout z úřední povinnosti vlastní iniciativu k dohledání relevantních informací (viz čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice). Závěr Nejvyššího správního soudu, že ministerstvo v posuzovaném řízení shromáždilo dostatek podkladů týkajících se aktuálního stavu v zemi původu, tak neodpovídá realitě. Je tomu právě naopak: ministerstvo ani městský soud neunesly sdílené důkazní břemeno ve vztahu k zajištění relevantních informací o zemi původu. Dokazováním a rozložením důkazního břemene ve věcech mezinárodní ochrany se Nejvyšší správní soud již opakovaně zabýval v řadě svých rozhodnutí (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2025 č. j. 5 Azs 176/2024-59). Mezi zvláštnosti řízení o udělení mezinárodní ochrany patří, že je často nutné rozhodovat za situace důkazní nouze (např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004 č. j. 6 Azs 50/2003-89, nebo ze dne 26. 2. 2008 č. j. 2 Azs 100/2007-64), jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se odůvodněnost strachu z pronásledování či skutečné nebezpečí vážné újmy v budoucnu) a nesprávné rozhodnutí má pro žadatele obzvláště závažné důsledky; těmto zvláštnostem pak odpovídá standard a rozložení důkazního břemene, které jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2015 č. j. 5 Azs 100/2014-63, a ze dne 3. 6. 2016 č. j. 5 Azs 50/2015-46). Není úkolem Ústavního soudu posuzovat situaci v zemi původu z hlediska změny poměrů od hodnocení v řízení o původní žádosti. V rámci ústavního přezkumu však přezkoumává, zda toto hodnocení bylo provedeno způsobem, který je v souladu s požadavky uvedenými v části V. B. a). Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům dospěl k závěru, že v posuzované věci tomu tak nebylo.

47. Ministerstvo a soudy dostatečně nezjišťovaly (a tedy nemohly adekvátně zohlednit) nové skutečnosti, které stěžovatelka uváděla jako důvody své opakované žádosti. Ministerstvo nové skutečnosti předložené stěžovatelkou posoudilo jako nevěrohodné s odkazem na závěry rozhodnutí o její původní žádosti (str. 3 napadeného rozhodnutí ministerstva). Takové posouzení však není dostačující. Pokud ministerstvo na jedné straně nevyloučilo, že k nové skutečnosti, tj. k vraždě další členky Ženského klubu, došlo, avšak mělo pochybnosti o tom, zda lze tuto vraždu spojit s osobou stěžovatelky, mělo se snažit tuto otázku ujasnit během provedeného pohovoru. Z vyžádaného správního spisu však vyplývá, že tak neučinilo a ve stručném pohovoru nebyly položeny dodatečné otázky, které by mohly uváděné skutečnosti konkretizovat či objasnit (str. 105-107 spisu). Tento nedostatek neodstranily následně ani správní soudy, které se ztotožnily se závěry ministerstva.

48. Jak bylo výše uvedeno, z judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu plyne, že v případech, kdy žadatelé prožili znásilnění či jiné sexuální násilí, je třeba k nim přistupovat citlivě a s podporou, a nelze jim klást k tíži, pokud se v důsledku traumatických zkušeností zdráhají uvést všechny podrobnosti své výpovědi.

49. Podstatné v situaci konkrétního státu z hlediska rizika existence pronásledování či závažné újmy není to, zda stát formálně násilí vůči ženám zakazuje či sankcionuje, ale to, zda je schopen tyto účinně eliminovat. Pokud stát systematicky nechrání ženy před závažným genderově podmíněným násilím, takové selhání samo o sobě představuje pronásledování (viz čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice, a dále již citovaný *Guidelines on International Protection*, §15). Orgány rozhodující o těchto otázkách jsou přitom povinny ověřit, zda zjištěné okolnosti představují takovou hrozbu, že se dotyčná osoba s ohledem na svou individuální situaci může důvodně obávat, že bude vystavena pronásledování (viz rozsudek SDEU ze dne 7. 11. 2013 ve spojených věcech C-199/12, C-199/12, C-200/12 a C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel v X and Y and Z v Minister voor Immigratie en Asiel*, bod 72).

50. Ve světle těchto principů neobstojí závěr městského soudu, že stěžovatelce nehrozí závažná újma, neboť stát přijal potřebné zákony, byť je dostatečně neprosazuje a že některé případy znásilnění či vražd byly vyšetřeny (s tím, že rozsah vyšetřování navíc není vůbec zřejmý). Obdobně nelze závěr o neexistenci rizika závažné újmy odůvodnit tím, že situace žen v Ugandě není tak závažná jako situace žen v Afghánistánu, neboť stát sice zákony nedodržuje, ale nelze říct, že by násilí na ženách podporoval. Zcela nerelevantním je odkaz městského soudu na projekt „Justice for her“ jako iniciativy, která má pomoci obětem genderově podmíněného násilí, které čelí systémovým problémům v přístupu k právní ochraně a která naopak svědčí o tom, že toto násilí patří v Ugandě mezi zásadní problémy a státní ochrana proti němu není účinná.

51. Stěžovatelka přitom svou žádost o opakovanou ochranu odůvodnila konkrétními skutečnostmi ve vztahu k tomu, že může být osobně dotčena situací v zemi původu a její situace se stala nejistější a zranitelnější (další vražda členky Ženského klubu a pátrání neznámých mužů po stěžovatelce). Obecné soudy vyšly z horšího stavu lidských práv v Ugandě (srov. bod 68 napadeného rozsudku krajského soudu), doplněného o závěr, že ze zpráv o zemi původu nevyplývá, že by stěžovatelka hrozila závažná újma již na základě samotného faktu, že bude jako žena přítomna na území Ugandy. Krajský soud také shledal, že u stěžovatelky po návratu nejsou žádné individuální okolnosti, které by zvyšovaly riziko špatného zacházení s její osobou, oproti jiným osobám žijícím v Ugandě. Ministerstvo a správní soudy však stěžovatelkou namítané nové skutečnosti týkající se její osoby adekvátně neposoudily. Pokud ministerstvo a správní soudy měly za to, že tyto události byly pouze ojedinělým incidentem, a to přes kontext rozšířeného násilí na ženách v Ugandě za současně nedostatečného systému ochrany jejich práv, měly tento svůj závěr podložit závažnými důvody,

na jejichž základě je možné se domnívat, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat (čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice; viz též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Azs 278/2019, bod 25-26). Jak vyplývá z výše uvedeného, žádné takové důvody ministerstvo ani správní soudy nepředložily.

52. Nedostatečně podložený je také závěr, že stěžovatelka má možnost využít vnitřního přesídlení a ochrany v zemi původu. Kritéria pro ověření, zda žadatel může skutečně nalézt účinnou ochranu před pronásledováním v jiné části země původu, vyplývají z čl. 7 a 8 kvalifikační směrnice a z § 2 odst. 5 zákona o azylu a opakovaně je upřesnil také Nejvyšší správní soud. Lze shrnout, že při posuzování možnosti vnitřní ochrany je nutné hodnotit faktickou a právní realitu, jakož i rozumnost a smysluplnost takového řešení. Podle testu formulovaného Nejvyšším správním soudem je potřeba ověřit (1) zda je jiná část země pro žadatele dostupná; (2) zda přesun do jiné části země je účinným řešením proti pronásledování či vážné újmě v původní oblasti; (3) zda žadateli nehrozí navrácení do původní oblasti a (4) zda ochrana v jiné části země splňuje minimální standard ochrany lidských práv. Tyto čtyři podmínky musí být splněny kumulativně a při jejich posouzení je třeba brát v potaz celkové poměry panující v zemi původu a osobní poměry žadatele. Nejvyšší správní soud současně upozorňuje, že tento test je potřebné vztáhnout alespoň k jedné či více konkrétním oblastem země původu, aby bylo zřejmé, že splňují kumulativně všechna kritéria možnosti vnitřního přesídlení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Azs 197/2016-94, bod 12).

53. Tyto požadavky ministerstvo a správní soudy nenaplnily. Nezabývaly se vůbec otázkou, zda v Ugandě existuje konkrétní oblast, kde by byly naplněny minimální standardy ochrany lidských práv, a tedy přesun do této části země by byl pro stěžovatelku účinným řešením proti pronásledování či způsobení jiné vážné újmy. Městský soud pouze konstatoval, že vzhledem k tomu, že stěžovatelka „již v minulosti úspěšně využila vnitřní přesídlení, když opustila E. a přemístila se i se svými dětmi ke své známé do vesnice M., kde kromě telefonátů z neznámých čísel žádné problémy neměla. Neznámé osoby ji nyní měly hledat u nevlastní matky v E., soud tak má za to, že stále platí závěr o možnosti vnitřního přesídlení“. Tato úvaha však zcela pomíjí skutečnost, že stěžovatelka po tomto vnitřním přesídlení uprchla ze země v důsledku strachu o svůj život. Z informací o zemi původu (obsažených mj. i ve zprávě MZV USA, které byly použity v řízení), přitom vyplývá, že násilí na ženách je celostátní (stejně tak jako policie při jeho vyšetřování selhává celostátně), a nikoliv pouze v určitých regionech, zatímco v jiných by situace byla bezpečná.

54. Tento fakt ministerstvo ani správní soudy nijak nezohlednily a neuvedly jediný konkrétní důvod, který by opodstatňoval závěr, že v některých částech Ugandy je situace ohledně postavení žen a účinné ochrany bezpečnější než jinde. Stejně tak nevzaly v potaz skutečnost, že stěžovatelka se již neúspěšně pokusila o využití prostředků ochrany, když oznámila únos a znásilňování na policii, která ji odmítla vyslechnout. Úvaha o tom, že v jiné části země (a ve které konkrétně) by policie či soudy byly stěžovatelce schopny a ochotny poskytnout účinnou ochranu, v napadených rozhodnutích chybí. Za těchto okolností nelze aprobovat závěr soudů, že stěžovatelka může využít možnosti vnitřního přesídlení a ochrany v zemi původu.

55. Vzhledem k výše uvedeným ústavním pochybením došlo k porušení základního práva stěžovatelky na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny), jakož i zásady nenavrácení zakotvené v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků.

VI. Závěr

56. Ústavní soud tak uzavírá, že napadeným usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2025 č. j. 8 Azs 112/2025-64, rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2025 č. j. 19 Az 30/2024-44 a rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 16. 9. 2024 č. j. OAM-1239/BE-BE02-K03-2023 vydanými v řízení o opakované žádosti stěžovatelky byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatelky na lidskou důstojnost (čl. 10 odst. 1 Listiny) a spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny). Lze shrnout, že (i) ministerstvo a správní soudy učinily závěr o tom, že stěžovatelkou uváděné nové skutečnosti nejsou důvodem pro meritorní posouzení opakované žádosti za situace, kdy nesplnily svou povinnost ověřit aktuální stav v dané zemi a pouze převzaly zjištění z původního řízení [§ 11a odst. 1 písm. b) zákona o azylu]. Takový přístup z ústavního hlediska neobstojí. (ii) Stěžovatelka ve vztahu k situaci v zemi původu v řízení o opakované žádosti dokládala informace o špatné situaci v Ugandě ohledně postavení žen a neefektivitě záruk ochrany lidských práv. Správní orgány ani soudy se ale těmito podklady blíže nezabývaly s tím, že stávající podklady považovaly za dostatečné. Aniž by Ústavní soud byl oprávněn k hodnocení situace v zemi původu, na základě přesvědčivé a relevantní argumentace stěžovatelky nepřisvědčil Ústavní soud tomu, že lze v řízení obstarané podklady považovat za dostatečné. (iii) Ministerstvo v pohovoru k opakované žádosti nové skutečnosti svědčící o násilí na ženách blíže nezjišťovalo a s odkazem na původní pohovor je hodnotilo jako nevěrohodné. Pochybnosti o situaci v zemi původu se nepokusilo vyjasnit. (iv) Závěr, že stěžovatelka má možnost využít vnitřního přesídlení a ochrany v zemi původu, neodpovídá judikatorním kritériím ve vztahu k reálné možnosti takového řešení. Závěr, že v některých částech Ugandy je situace ohledně postavení žen a účinné ochrany bezpečnější než jinde, není v napadených rozhodnutích blíže podložený, a to zejména s ohledem na zranitelné postavení stěžovatelky.

57. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil. Při novém rozhodování je nutné postupovat v souladu s výše uvedenými principy a zohlednit zranitelnost stěžovatelky v řízení a důkladně posoudit důvodnost její opakované žádosti o mezinárodní ochranu ve vztahu k riziku pronásledování a vážné újmy a reálnosti účinného využití vnitřního přesídlení a ochrany.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 8. října 2026

Jan Svatoň
předseda senátu